

Sledi težkega dela in življenja rudarjev, fužinarjev in drugih, ki so bili tesno povezani z nekdanj bogatejšim nahajališčem železove rude na tem območju, je moč videti in začutiti še danes. Sprehod po Stari rudni poti nas popelje v preteklost in nam predstavi delčke vsakdana tistih, ki so kopali in tovorili železovo rudo na tem območju.

Stara rudna pot je potekala od rudnikov v Savskih jamah, skozi vas Planina pod Golico, do zaselka Pejce in naprej do plavža na Stari Savi.

Dolžina poti: 8.330 m

Višinska razlika: 600 m

Savske jame – “Reichenberg” – Stara rudna pot se prične pri rudnikih v Savskih jamah. To območje so včasih imenovali “Reichenberg” – bogata gora. Rudišče je bilo dolgo okoli 1200 metrov, široko 400 metrov, največja globina pa je 250 metrov.

Tam je bilo več rudarskih objektov; pražilne peči, lesena skladišča, kovačnica, stanovanjsko poslopje za rudarje, delavnice, hlev, skladišče oglja in smodnika ter žaga. Rudniki so bili odprti do leta 1904, ko so jih zaradi pomanjkanja kakovostne železove rude (siderita) in previsokih stroškov odkopa zaprli.

Rovi – Od nekdanjih številnih rogov (Valentinov, Barbarin, Franciškov itd.) je deloma ohranjen le še najnižji pridobivalni izvozni in raziskovalni rov Karel, imenovan Korlnov rov.

Cerkev svetega križa – Leta 1624 je ljubljanski škof Tomaž Hren s križem zaznamoval prostor za cerkev v Planini pod Golico. Gradnja se je pričela šele čez 60 let. Takrat sta brata Bucelleni izpolnila obljubo in rudarjem sezidala cerkev, ker so odkrili nova nahajališča železove rude.

“Glajžni” – Na najbolj strmih delu poti so še vidne sledi zaviranja vozov, imenovane “glajžni”. Za prevoz rude so vozniki – furmani uporabljali vozove, imenovane “žlajfe”, ki so jim na strmini odstranili zadnja kolesa, da je voz drsel po tleh in s tem zaviral.

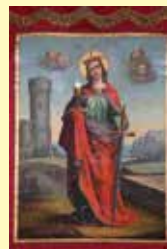

Kapelici sv. Barbare – Sveti Barbari, zavetnici rudarjev, sta posvečeni kapelici, postavljeni na začetku in koncu najstrmejšega dela rudne poti.

Stara Sava – Prva kovačnica se omenja že v Ortenburškem rudarskem redu iz leta 1381, ki je urejal odnose med zemljiškim gospodom, lastniki rudnikov in delavci na območju rudarjenja in pridobivanja železa. Naselju sta dali pečat družina Bucelleni, ki je v 16. stoletju zgradila graščino, plavž s kovačnico, leta 1606 pa še cerkev Marijinega Vnebovzetja, ter družina Ruard, ki je v 19. stoletju modernizirala železarske obrate, uredila delavska stanovanja v Kasarni, odprla fužinarsko šolo, uredila majhen živalski vrt ob graščini in pred cerkvijo posadila lipo, pod katero so se zbirali vaščani in izmenjevali novice.

Danes je Fužinarsko naselje Stara Sava z bogato železarsko dediščino razglašeno za kulturni spomenik državnega pomena.

Podajte se na pot v maju, ko boste lahko občudovali cvetove belih narcis ali ključavnic, kot jim pravijo domačini. Narcisni travniki med idiličnimi gorskimi vasicami vsako leto privabljajo obiskovalce od blizu in daleč.

Na poti boste lahko košček za koščkom spoznavali delo rudarjev in odkrivali tančice preteklosti. Mogoče na svojem pohodu srečate fužinarja Viktorja Ruarda ali pa vas izza ovinka preseneti rudarski upravitelj Heinrich. V bližini rova nemara zaslišite zven krampa v močni roki rudarja Tona.

Če so vam čevlji rudarjev pretežki, obiščite Gornjesavski muzej Jesenice, da še bolje spoznate zgodovino rudarstva in železarstva na tem koncu Gorenjske.

Besedilo: Gornjesavski muzej Jesenice

Besedilo pesmi: Darja Jakopič

Fotografije: Občina Jesenice, Gornjesavski muzej Jesenice in Klemen Klinar

Kartografija: Tanja Koželj

Oblikovanje in izvedba: Rosje, marec 2021

Naklada: 2000 izvodov

STARA RUDNA POT

Že stare zgodbe pripovedujejo, da je Gola peč nad Staro rudno potjo vsa votla in da v njenih dvoranah prebivajo vile. Slišati je le njihov glas – spomladi kmetom šepetajo, kdaj in kako naj sejejo, da bodo imeli dober pridelek. Le odpravite se na pot. Kdo ve, mogoče se oglasijo tudi vam.

STARA RUDNA POT

- 1 Predstavitev poti
- 2 Sveta Barbara
- 3 Glajžni
- 4 Tehtanje rude
- 5 Cerkev sv. Križa
- 6 Roštanec
- 7 Korlnov rov
- 8 Valentinov rov
- 9 Franciškov rov
- 10 Savske jame

Goliška pesem

V zavetju Golice in Rožce,
v naračju najlepših gora,
nekoč so črni rudarji
iskali srebra in zlata.

V rove globoke in mrzle
prihajal nevidni je škrt,
jim včasih je kakšno zagodel,
spet drugič jim bil je kot brat.

Zavetnica Barbara sveta
kazala jim pravo je pot,
da varno prišli na svetlobo
vsak dan so brez križev, nezgod.

Pod svetlim so nebom čutili
veselje, ker tu so doma,
kjer v soncu se cvetje jim belo
spomladi prijazno smehlja.

Zdaj rovi goliški molčijo,
rudarjev tu davno več ni,
Bergmandelc, škratek poredni,
pa v rudnikih drugih živi.

»Drugače je zdaj pod Golico«,
zvon svetokriški zvoni.
Spomine na čase pretekle,
na rudnike črne budi.

Darja Jakopič